

Ramon Serrano i Sunyer i Gandesa

'Lo que escondían sus ojos', una minisèrie de Telecinco que s'ha estrenat aquesta setmana, aprofundeix en les relacions adúlteres entre el cunyadíssim de Franco, Ramón Serrano Suñer, i la marquesa de Llanzol. Rubén Cortada i Blanca Suárez donen vida als protagonistes d'aquest escàndol en les alhors del franquisme que va sacsejar els fonaments socials i polítics de l'època. Serrano i Sunyer, com l'anomena el flamant nou cronista de Gandesa, Anton Monner, en aquest article, també va tindre, al marge de les qüestions sentimentals, un vincle molt especial amb Gandesa que va anar més enllà de la dictadura

GANDESA Anton Monner

Apreciar els lectors que escric Sunyer i no Suñer i menys encara el barbarisme de Súñer. La família Sunyer va arribar a Gandesa cap al segle XIV. Era una família nobiliària, els membres de la qual contribuïren, com a cavallers, en les campanyes d'Itàlia al costat dels Reis d'Aragó, acompanyant l'orde dels Hospitalers, senyors de Gandesa. Per aquell segle, en desmembrar-se l'orde del Temple, l'orde de l'Hospital va assumir la direcció d'una trentena de comandes templeres, a més a més de les pròpies, i el seu cap, el gran castellà d'Amposta, fou el personatge més rellevant de la Corona després del mateix rei. Gandesa era la capital on el gran castellà tenia la residència. Per aquest fet, fins al segle XVIII l'actual comarca de la Terra Alta es va conèixer com a castellania d'Amposta i els Sunyer foren una de les famílies més influents.

Els Serrano provenien de la vila de Cretes (comarca del Matarranya), de la família nobiliària dels Serrano Aparicio, malgrat que una de les seues rames va anar a parar a Tivissa, emparentat amb el que fou president del govern, Estantislau Figueres, i es casà amb una gandesana de casa Sunyer que de segon cognom era Font de Mora, família també noble d'origen valencià. D'aquest matrimoni nasqué Ramon Serrano i Sunyer a Cartagena, on el seu pare, Josep Serrano, enginyer de ports, camins i canals, exercia de director del port, l'any 1901. Aviat es traslladaren a Castelló i a Vinaròs també a dirigir llurs ports. La proximitat amb Gandesa els feia vindre cada estiu, on Ramon i els seus germans jugaven pels carrers amb els xiquets del poble.

Rubén Cortada en el paper de Serrano Suñer, i a la dreta, el personatge històric vestit de militar en una visita a Alemanya com a ministre d'Afers Exteriors. / TELEPROGRAMA

"Don Ramon sempre va tindre bona relació amb els alcaldes de Gandesa i va prosseguir els contactes amb els batlles democràtics"

Una anècdota relatada pel mateix Ramon és que Agustí Monner, amic de la mateixa edat i germà del meu pare, amb una pedra descontrolada li va produir un trep al cap considerable.

El dr. Joan Baptista Manyà i Alcoverro, teòleg universal, sacerdot i historiador, malgrat ser de més edat que Ramon Serrano, va néixer al palau de Ca Lliori, i amb els Serrano

eren veïns i partien les parets d'un palau i l'altre. Ramon va ser un gran amic de Joan Baptista i del seus germans per raons de veïnatge i per confluències intel·lectuals. Després de la Guerra, quan Ramon exercí de ministre de diferents carteres, va continuar l'amistat. Als estius es trobaven a Gandesa recordant anècdotes de joventut. Gràcies a aquesta gran amistat, Serrano, per acció directa de Manyà, l'any 1954 va fer construir la portada d'aigües a Gandesa des del riu Canaletes quan, a causa d'una gran secada, els pous d'abastament de la Fonteta s'esgotaren. Dit abastament, l'havia construït l'any 1927 el seu germà Eduardo, també enginyer i director del port de Tarragona. Després construï la xarxa del clavegueram per canalitzar les aigües residuals.

També a iniciativa de Manyà es va restaurar la portalada de l'església de l'Assumpció, rellevant exponent del romànic català. I encara s'anava a obrar la carretera entre Gandesa i Prat de Comte per poder accedir a la Fontcalda, però el canvi d'alcalde ho va frustrar. Ramon venia a Gandesa acompanyat de les seues germanes, solteres, i el seu germà Eduardo amb la seua família.

"Don Ramon sempre va tindre bona relació amb els alcaldes de Gandesa i va prosseguir els contactes amb els batlles democràtics. Jo era portaveu de l'Ajuntament i cada estiu ens convidava a casa seua, a tots els regidors, i ens rebia acompanyat de la seua esposa que ell sempre la cridava Cita. Ens parlava llargament, un xic nostàlgic, sobre fets passats,

però sempre molts interessants, i en acabar, els majordoms, uniformats, ens servien un aperitiu i un cava. Jo mateix havia viatjat amb ell al cotxe Mercedes que li havia regalat Mussolini, a la Fontcalda i a altres indrets.

Amb l'alcalde del segon ajuntament democràtic, Francesc Bové, i jo portaveu, acordarem amb don Ramon i els seus advocats posar en marxa la Fundació Ramon Serrano Sunyer i a la vegada ens lliuraria la seua extensa biblioteca, documents i records. La casa es rehabilitaria adequant-la a les necessitats d'un museu i quan ja teníem redactats estatuts, la seua secretària em va telefonar preguntant-me quin idioma usàriem als cartells del museu. Sobtadament, li vaig contestar que el català com a llengua principal i, supletòriament, el castellà i l'anglès. A aquella senyora no li degué agradar usar el nostre idioma i potser per excusa, donada

la força que tenia sobre don Ramon, ja molt anciana i que havia perdut part de les seues facultats, mai més vam saber res de la Fundació. Pel que es veu, a més a més de secretària, exercia d'amiga i, potser, amb l'excusa no voler cedir-nos els materials, el tema del català fou el pretext per no complir el tracte. Bové i jo vam estar a casa seua, a Madrid, més d'un cop parlant i tancat els tractes, i la darrera vegada, com a anècdota, recordo que ja molt dèbil físicament i intel·lectual va entropessar amb la catifa, va caure i va fer-se mal en una cama.

Els fills de Ramon, residents a Madrid, ja no han vingut més. Els Serrano fills d'Eduardo, amb els quals conservo una bona amistat, residents a Reus i Tarragona, són els únics que visiten i estimen Gandesa recordant els memorables estius de la seua infància. ■